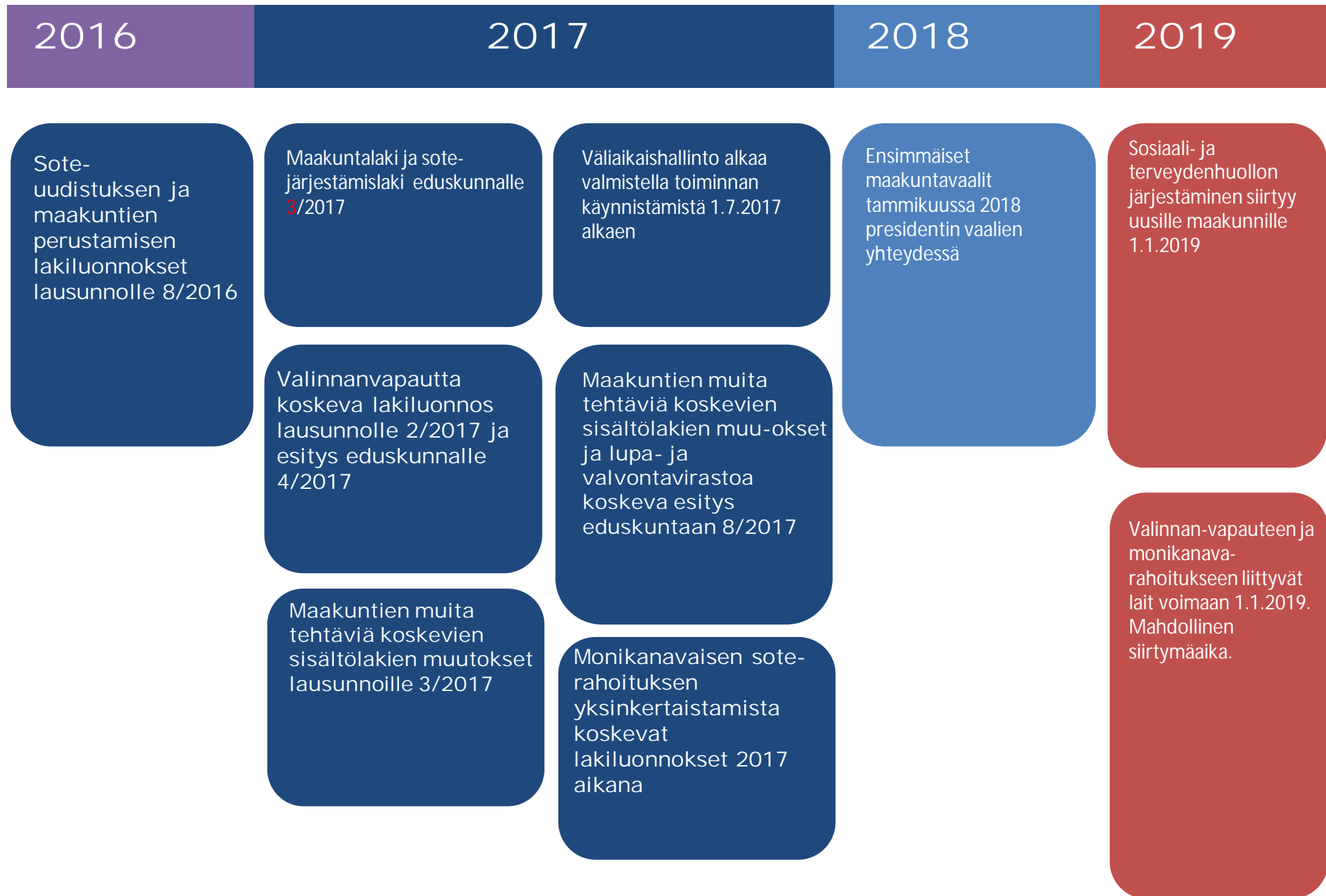

Maakuntien (itse)hallinto ja sote

Kari Prättälä 7.3. 2017

Aikataulu

Valmisteluprosessista

Missään vaiheessa ennen eduskuntakäsittelyä ei ole tilannetta, jossa

- sote- ja maakuntauudistusta koskeva peruslainsäädäntö (HE piakkoin),
- valinnanvapautta koskeva lainsäädäntö (lausunnolla maaliskuun loppuun 2017) sekä
- maakuntien muita tehtäviä koskeva lainsäädäntö (lausunnoille keväällä 2017)

olisivat arvioitavana samalla kertaa.

Perustuslakiarvion pitäisi perustua kokonaisuuteen.

Perustuslakivaliokunnan hahmottelemat sote- vaihtoehdot (PeVL 67/2014 vp)

- Kuntayhtymämalli – ”ei lähtökohtaisesti poissuljettu”, mutta kansanvaltaisuus ja rahoitusperiaate ongelmia
- Kuntaa suuremmat itsehallintoalueet – vaalit ja verotusoikeus, kannusteet kunnille hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ym.
- Valtio – ”ei perustuslain näkökulmasta lähtökohtaisesti mahdoton”

Maakunnat ja perustuslaki

- Suomen Perustuslaki 121 §:n mom.
Itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla säädetään lailla.
- Ruotsin perustuslaki 1 luvun 7 §
I riket finns kommuner på lokal och regional nivå.
(14 luku Kommuner koskee samalla tavoin kuntia ja maakäräjiä)

Maakuntien itsehallinto?

”kunnallinen itsehallinto on maakunnan itsehallinnon lähin vertailukohta” (hallituksen esitys)

- Maakunnan asukkailla on oikeus itse valita kunnan ylin päättävä elin, valtuusto.
- Maakuntavaltuuston *yleinen toimivalta* päättää maakunnan asukkaiden yhteisistä asioista rajattu (maakunnan lakisääteisiin tehtäviin liittyvät, kaikkien maakunnan kuntien sille antamat ja rahoittamat tehtävät)
- *Maakunnan hallinnon yleisistä perusteista ja maakunnan tehtävistä säädetään lailla* – maakunnan hallintosäännökset yksityiskohtaisia
- Maakunnan *itsenäistä taloudellista päätösvaltaa rajaa vahva valtion ohjaus. Ei verotusoikeutta.*
- Maakunta on valtionhallinnosta erillinen *oikeushenkilö, mutta sen sisällä toimii liikelaitos ja pakolliset yhtiöt, joiden toimintaa lainsäädäntö ja valtio vahvasti ohjaavat.*
- *Rahoitusperiaate? 3 miljardin menojen kasvun hillintä?*

Suhde EN paikallisen itsehallinnon peruskirjaan –poikkeukset

Yleinen toimiala

- 4. 2. Paikallisviranomaisilla tulee olla lain nojalla harkintavalta aloiteoikeuden käyttämiseen kaikissa sellaisissa kysymyksissä, joita ei ole suljettu niiden toimivallan ulkopuolelle tai annettu muulle viranomaiselle.

Verotusoikeus

- 9. 3. Ainakin osan paikallisviranomaisten taloudellisista voimavaroista tulee muodostua paikallisista veroista ja maksuista, joiden suuruudesta niillä on oikeus päättää lain asettamissa rajoissa.

Oikeus lainanottoon

- 9.8. Paikallisviranomaisilla tulee lain asettamissa rajoissa olla mahdollisuus päästä kansallisille pääomamarkkinoille, jotta ne voisivat ottaa lainaa pääomasijoituksiinsa.

Huomioita yhtiöittämisestä – kysymys ei ole vain teknisestä toimintavasta

- Rekisteröinti ja maakunnan asettamat vaatimukset – ei kilpailuttamista (vrt. Pihlajalinna Mänttä –Vilppulassa)
- Palveluntuottajalle asetettavat vaatimukset – pienet putoavat kelkasta?
- Maakunnan yhtiöt toimivat omalla alueellaan – yksityiset koko maailmassa
- Valinnanvapaus avataan 2019 – moniko maakunnan yhtiö on tuolloin valmis kilpailemaan? Siirtymäaika vuoden 2021 alkuun.
- Mistä pääomat maakunnan yhtiöiden käynnistämiseen?
- Voittojen siirtäminen konserniavustuksina tms. ulkomaille?

Valinnanvapaus ja perustuslaki

- Turvaako valinnanvapausjärjestelmä sosiaaliset perusoikeudet yhdenvertaisella tavalla?
- Järjestämisvastuun toteutuminen valinnanvapauden piirissä olevien palvelujen osalta?
- Sisältyykö valinnanvapauden piirissä oleviin tehtäviin julkisia hallintotehtäviä, joiden hoitaminen kuuluu viranomaisille?
- Miten kansanvaltainen ohjaus toteutuu näissä tehtävissä?

Lainauksia valinnanvapauslainsäädännön (ehdotus) yleisperusteluista

- ... palvelujen yhdenvertaisuuden, saatavuuden ja integraation varmistaminen monimutkaistuu...
- Tuottajien verkostoituminen, alihankinta ja maksusetelien käyttö ... hankaloittavat järjestämisvastuun toteuttamista
- Maakunnan oikeudelliset ja tosiasialliset mahdollisuudet toteuttaa järjestämisvastuuta... ovat rajalliset.
- Säästötavoitteet ovat huomattavat ja toteuttamiseen liittyy paljon epävarmuustekijöitä.
- ...yhdenvertaisuus voi kärsiä, koska kaikilla maakunnilla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia turvata asukkaiden valinnanvapautta
- Integraation toteuttaminen voi olla haastavaa, koska palvelutuotanto ei ole suoraan maakunnan ohjauksessa

Mitä kunta tekee tulevaisuudessa?

Osaamisen ja kulttuurin edistäminen

- Varhaiskasvatus
- Esi- ja perusopetus
- Lukiokoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Vapaa sivistystyö
- Taide- ja kulttuuripalvelut
- Kirjastopalvelut
- Nuorisopalvelut
- Liikuntapalvelut

Kunnan elinvoiman edistäminen

- Paikkakunnan vetovoimaisuus
- Vaikeasti työllistyvien tuki: etsivä nuorisotyö, työpajat, työttömyyden pitkittymisen ehkäisy, kaupunginosatyö, kotouttaminen
- Elinkeinopoliittikka: yritysneuvonta, kehittämishankkeet, yritystontit, alueen markkinointi, avoin data

Elinympäristön kehittäminen

- Maapolitiikka
- Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu
- Liikenne, joukkoliikenne,
- Tieverkkojen rakentaminen ja ylläpito
- Vesihuolto
- Jätehuolto
- Energiantuotanto ja -jakelu
- Rakennusvalvonta
- Asuntotoimi

Paikallisen identiteetin ja demokratian edistäminen

- Monipuoliset osallistumismahdollisuudet
- Paikallinen yhteisöllisyys
- Viestintä ja vuorovaikutus
- Vaalit ja edustuksellinen demokratia
- Kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuudet
- Asukkaiden omaehtoinen toiminta

Miten eteenpäin?